

JAK SOUHVĚZDÍ DOSTALA SVÁ JMÉNA

Jana Eislerová

ilustroval
Antonín Špíchal

FRAGMENT

Jak souhvězdí dostala svá jména

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.fragment.cz
www.albatrosmedia.cz

FRAGMENT

Jana Eislerová

Jak souhvězdí dostala svá jména – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2026

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

JAK SOUHVĚZDÍ DOSTALA SVÁ JMÉNA

Jana Eislerová

Ilustroval Antonín Šplíchal

Co vyprávějí hvězdy

Hvězdy lidé pozorovali už před mnoha staletími. Poznali, že jim mohou mnohé povědět. Námořníci podle nich řídili dráhu svých lodí, rolníci podle hvězd, které se v určité době objevily na obloze, poznali, kdy mohou začít s prací na poli nebo kdy mají sklízet. Když se objevila na obloze hvězda Sirius, věděli Egypťané, že nastane období dešťů a že se rozvodní řeka Nil.

Skupiny výrazných hvězd vytvářejí na obloze obrazce – souhvězdí. Ta lidem připomínala obrazy z dávných pověstí – statečné hrdiny, bájná i skutečná zvířata i nezapomenutelné události. Většinu souhvězdí pojmenovali staří Řekové podle příběhů a bájí, v nichž vystupovali nejen lidé, ale i řečtí bohové. Jako souhvězdí září na obloze třeba hrdina Herkules, statečný Perseus a jeho žena Andromeda nebo lovec Orion, který i na obloze prchá před jedovatým štírem. Hvězdná zvířata Lev, Beran, Delfín, Býk, Medvědice a Medvěd mají mezi sebou zvířata pohádková. Vedle strašlivého Draka a mořské příšery Velryby se vznáší na obloze i okřídlený kůň Pegas.

Jak se Země otáčí kolem Slunce, mění se i obraz hvězdné oblohy. Připadá nám, že v určitém období roku některá souhvězdí zapadají za obzor a jiná právě vycházejí na oblohu. Některá souhvězdí, třeba Lev nebo Panna, jsou u nás nejlépe viditelná na jaře, Lyra nebo Labuť v létě, na podzimní obloze uvidíme Persea a v zimě můžeme obdivovat souhvězdí Býka nebo výrazné souhvězdí Orion. Velkou medvědici a Malého medvěda, tedy Velký a Malý vůz, vidíme na naší polokouli po celý rok.

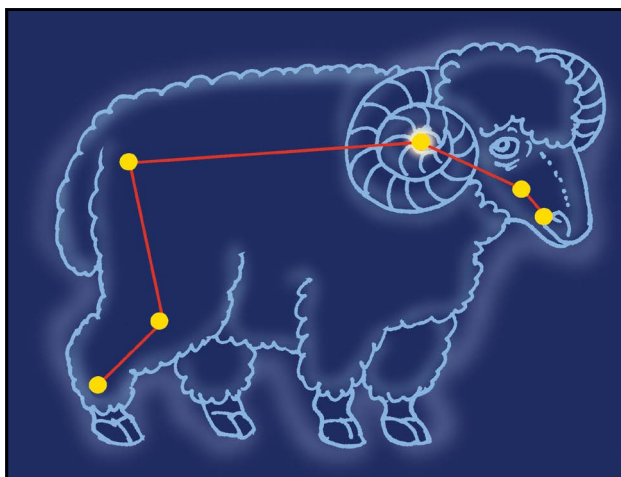
Hvězdy, planety, komety, mlhoviny, galaxie a mnoho dalších jevů na obloze a ve vesmíru vědecky zkoumají astronomové. Naproti tomu astrologové podle hvězd sestavují horoskopy. Lidé se totiž odedávna domnívali, že ve hvězdách je vepsán jejich osud a horoskopy jim měly prozradit, co se stane v budoucnosti. Podle vědců ale hvězdy nemohou mít na lidský osud žádný vliv. Pro astrology má největší význam 12 souhvězdí zvěrokruhu – Beran, Býk, Blíženci, Rak, Lev, Panna,

Váhy, Štír, Střelec, Kozoroh, Vodnář a Ryby. Každé z těchto souhvězdí má svůj příběh o tom, jak se ocitlo na obloze.

V minulém století se astronomové dohodli, že celá obloha bude rozdělena na 88 souhvězdí. V této knížce věnujeme pozornost těm, která jsou viditelná na severní polokouli a o nichž se vypráví zajímavý příběh.

Beran

Souhvězdí Berana nejlépe uvidíme na obloze v říjnu a v listopadu, ale není příliš výrazné. Nejjasnější bývá vždy kolem půlnoci. Berana umístil na oblohu Zeus jako odměnu za to, že zachránil sourozence Frixa a Hellé.

Chlapec Frixos a dívka Hellé byli potomci krále Athamanta, vládce řecké Boiótie, a jeho manželky bohyně oblaků Nefelé. Král se ale

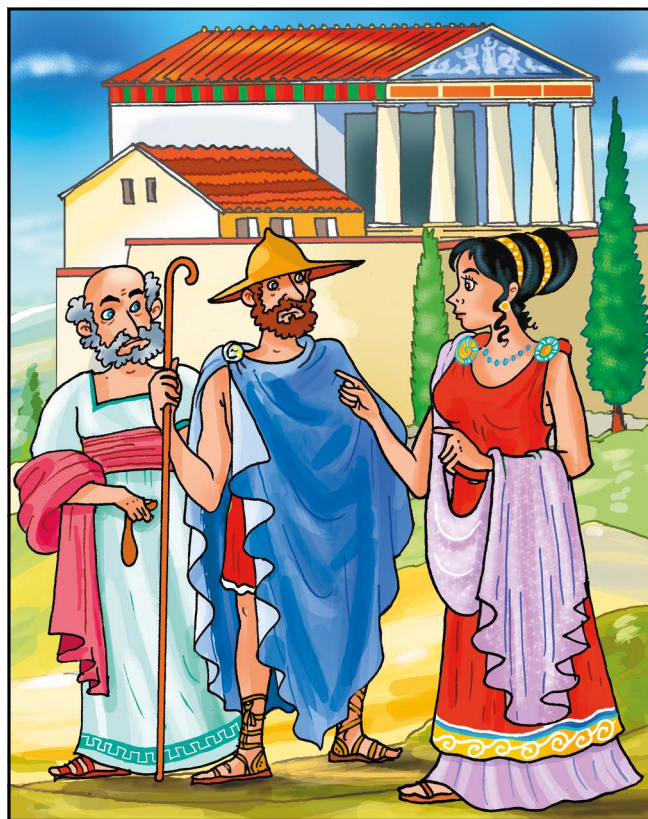
zamiloval do jiné ženy, a Nefelé musela od něj i od dětí odejít.

Ino, nová králova manželka, děti nenáviděla a přemýšlela, jak se jich zbavit. Vymyslela proto ďábelský plán: Obilí, které bylo připraveno k setí, nechala usušit. Suchá zrna nevyklíčila a v zemi nastala neúroda a hlad.

Lstivá Ino poradila králi, aby vyslal posly do Delf, kde se od moudré věstkyně dozvědí, co dělat, aby se neúroda neopakovala.

Když se poslové vraceli, Ino je již zdálky vyhlížela. „Dostanete bohatou odměnu,“ slibovala poslům, „když králi řeknete, že pole vydají dobrou úrodu jen tehdy, když obětuje bohům svého syna Frixa.“

Posly zlávalo bohatství a králi řekli, co si Ino přála. Athamas dlouho váhal mezi povinností k lidu a láskou k synovi, ale povinnost zvítězila a král se rozhodl dovést syna k obětnímu

oltáři. Zasáhla ale Frixova pravá matka, bohyně Nefelé, a oběma dětem poslala na pomoc velkého berana se zlatou srstí – rounem. Frixos a Hellé mu vyskočili na hřbet, beran se vznesl do výšky a unášel děti přes moře k východu. Malá Hellé se ve velké výšce na beranovi neudržela a spadla do moře. Na její památku dostala mořská úžina jméno Hellespont – Hellino moře. (Dnes se tato úžina nazývá Dardanely.)

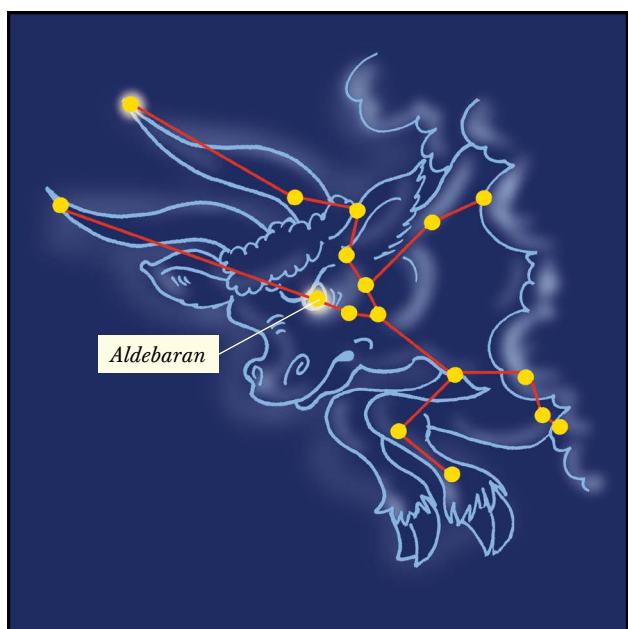
Zlatý beran se snesl k zemi v Kolchidě (území v dnešní Gruzii), pod vysokými horami Kavkazu. Frixovi připadala neznámá krajina jako konec světa. Když přemýšlel, co má dělat, promluvil k němu jeho zachránce beran: „Moje poslání tady končí,“ řekl lidským hlasem, „musíš mě zabít a obětovat mě vládci bohů, Diovi. Moji kůži se zlatým rounem daruj zdejšímu králi Aiétovi, přijme tě jako vlastního syna.“

„Jak bych mohl zabít svého zachránce?“ zvolal Frixos. Ale beran trval na svém, a tak nešťastný Frixos vyplnil jeho přání.

Frixos byl u dvora krále Aiéta přátelsky přijat; král si velmi považoval drahocenného zlatého rouna. Nechal ho zavěsit na stěnu posvátné jeskyně a jeho strážcem učinil strašlivého draka. Podle věštby měl Aiétos panovat na Kolchidě tak dlouho, dokud mu bude zlaté rouno patřit. Později dal Aiétos Frixovi za ženu jednu ze svých dcer.

Býk

Souhvězdí Býka je na obloze nejlépe vidět v listopadu a v prosinci, nejjasnější je vždy kolem půlnoci. Býk na obloze má připomínat, jak zamilovaný Zeus unesl překrásnou Europu.

Europa žila šťastně v královském paláci se svými rodiči a bratry. Její otec, král Agenor, byl vládcem veliké a bohaté říše Foinikie na asijském pobřeží Středozemního moře. Europa byla veselá a ráda se bavila.

Jedné noci se jí zdál podivný sen, jak se o ni hádaly dvě ženy – jedna, oblečená v krásných pestrých šatech, se jmenovala Asie – stejně jako princeznina rodná země, a druhá žena, oblečená v bílém, jméno neměla. Hádku vyhrála bezejmenná žena a Asie jí musela dívku vydat. Europu sen polekal a přemýšlela, co znamená.

Jednoho jarního dne se s ostatními dívkami procházela nedaleko mořského pobřeží. „Podívejte na to krásné a ohromné zvíře,“ zvolala náhle jedna z dívek. K dívkám se po louce blížil veliký bílý býk. Zpočátku se trochu bály, ale býk se choval klidně a přátelsky. Osmělily se a zkoušely ho pohladit, a zvíře se nijak nebránilo. „Je hodný, pojďme ho ozdobit květinami,“

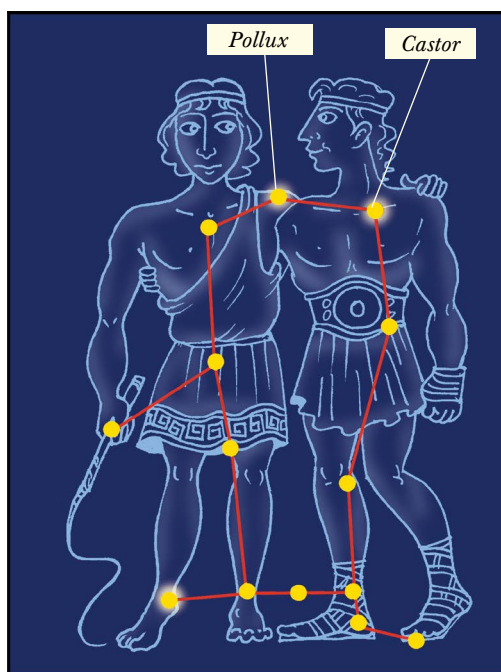

navrhla Europa. Dívky natrhaly květiny a upletly věnec, který daly býkovi na hlavu. „Co kdybych se na něm projela,“ napadlo Europu. Na nic nečekala a odvážně vyskočila býkovi na hřbet. Býk se dal do klusu a běžel stále rychleji a rychleji. Dívky křičely, Europa volala o pomoc, ale marně. Býk mířil k moři, vběhl do vln a začal rychle plavat. Když se před býkem vynořil vůz boha moří Poseidona a razil jim cestu vlnami, Europa pochopila, že se nestala kořistí divokého zvířete, ale že jejím únoscem je sám vládce bohů Zeus, který se do ní zamiloval, a aby se k ní mohl přiblížit, proměnil se v býka. Dopluhi na ostrov Krétu, kde Europa porodila Diovi tři syny, kteří se později stali významnými panovníky. Po nějaké době Zeus zařídil, aby se Europa provdala za krétského krále Asteria.

Otec Europy, král Agenor, truchlil po zmizelé dceři a nařídil svým třem synům, aby se vydali sestru hledat. „Dokud ji nenajdete, nevracejte se,“ zněl přísný rozkaz. Mladí muži se rozešli do různých končin světa, ale sestru nenašel ani jeden z nich. Všichni však založili slavná města a stali se jejich králi. Sen krásné Europy se vyplnil: žena beze jména představovala totiž světadíl, který po ní dostal jméno.

Blíženci

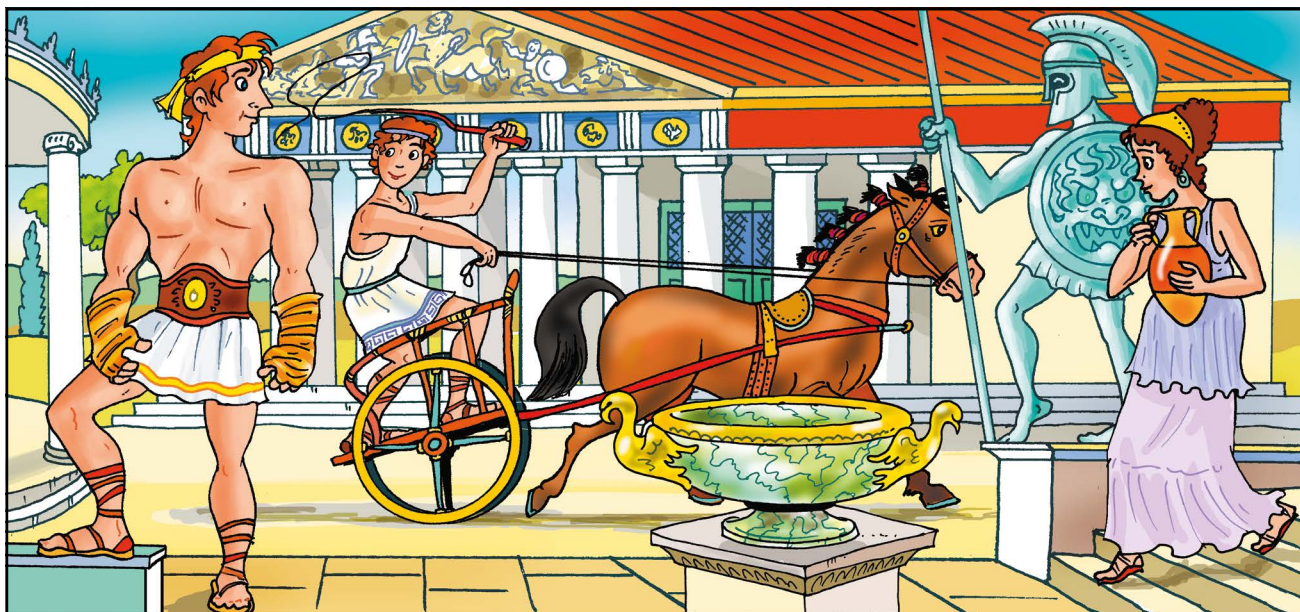

Souhvězdí Blíženců je na obloze nejlépe vidět v lednu. Jeho dvě nejjasnější hvězdy se jmenují po slavných bratrech – Kastor a Pollux (římská podoba jména Polydeuka).

To byli synové Ledy, manželky spartského krále Tyndarea. I když se narodili jako dvojčata, měli každý jiného otce. Kastor byl synem krále Tyndarea, kdežto otcem Polydeuka byl sám vládce bohů Zeus, který se kdysi zamiloval do jejich matky, královny Ledy. Bratři se měli velmi rádi, jeden bez druhého neudělal ani krok. Polydeukes měl velkou sílu, cvičil se v zápasu a brzy nebyl široko daleko nikdo, kdo by se odvážil

s ním bojovat. Kastor se věnoval chovu koní a dokázal zkrotit i ty nejdivočejší z nich. S velikou obratností řídil válečný vůz a vyhrával závody koňských spřežení.

V dospělosti se bratři proslavili mnoha hrdinskými činy: osvobodili

svou sestru Helenu, když ji unesl athénský král Theseus, zúčastnili se nebezpečného lovu na divokého kalydonského kance, který ničil úrodu i lesy a na potkání zabíjel zvířata i lidi. Bratři byli také mezi řeckými hrdiny, kteří se s Iasonem plavili na lodi Argo do Kolchidy pro zlaté rouno posvátného berana.

Kastor a Polydeukes měli dva bratrance, Lynkea a Ida, s nimiž se od dětství přátelili, ale zároveň spolu soupeřili. Idás měl neobyčejnou sílu, Lynkeus měl tak ostrý zrak, že pronikl i stěnami. Bratřenci si někdy dělali i všelijaké naschvály.

Jednou uspořádali společně výpravu na cizí území a ukořistili tam početné stádo dobytka. Než si stádo stačili rozdělit, uprchli Lynkeus a Idás s celou kořistí. Polydeukes

a Kastor vyčkali na příhodnou chvíli a odvedli Lynkeovi a Idovi nejen ukořistěné stádo, ale vzali s sebou i jejich vlastní dobytek. Brzy poznali, že je bratřenci pronásledují. Ukryli se v dutině velkého stromu, ale Lynkeův ostrý zrak pronikl i silným dřevem. Idás vystřelil šíp a smrtelně zasáhl Kastora do hrudi. Kastor byl synem pozemského krále, a neměl proto dar nesmrtelnosti jako jeho bratr, Diův syn Polydeukes. Zarmoucený Polydeukes zabil jedinou ranou Lynkea. Ida usmrtil sám Zeus ohnivým bleskem. Kastor měl odejít do říše mrtvých, ale Polydeukes uprosil Dia, aby mohli zůstat spolu – jeden den budou vždy na Olympu, druhý den v říši mrtvých. Od té doby září na nebeské klenbě souhvězdí Blíženců.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Jak souhvězdí dostala svá jména – pro děti.
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.